

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Onos Pros Ten Lyran Dat Is Den Ezel Op D' Harpe Ofte
Lyere**

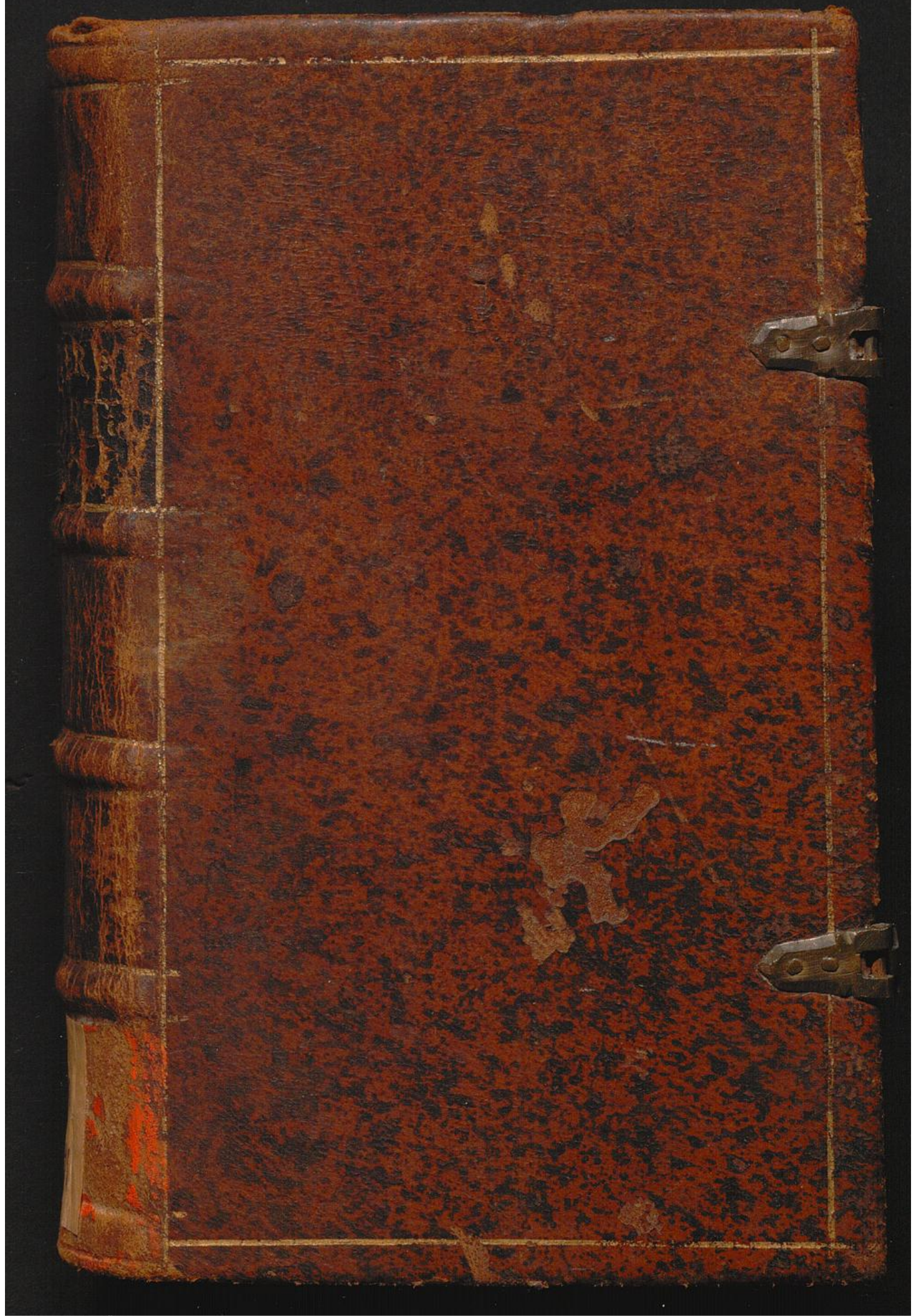
Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1671

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71526)

F. VI. 31.

M. 6191.

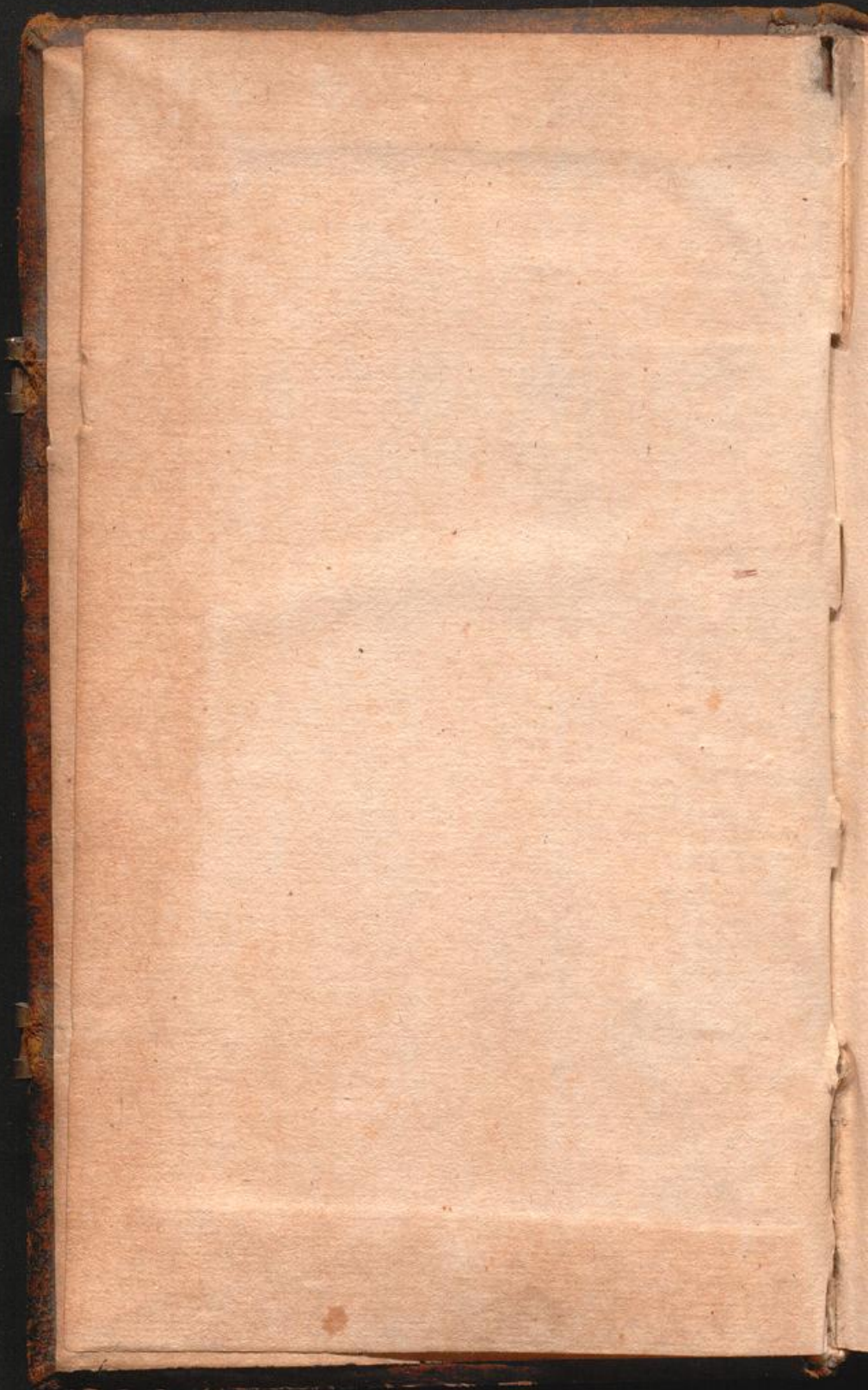

11
12

23.

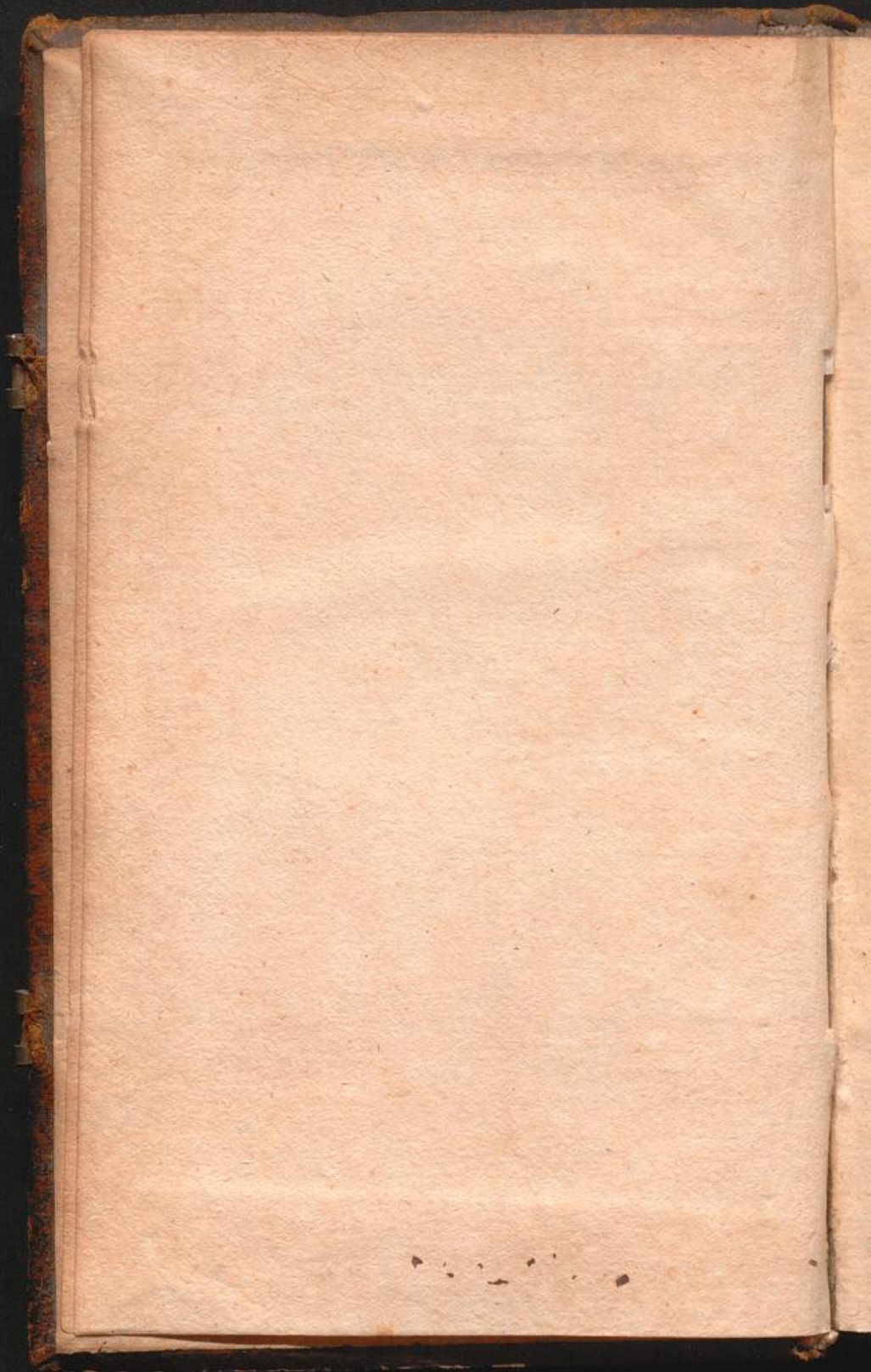

Ο Ν Ο Σ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΛΥΡΑΝ
D A T I S
D E N E Z E L
O P

D'HARPE OFTE LYERE

Dit wordt recht gheseyt van de ghene, die sich met
eene konste bemoeyen daer se geen verstant
van en hebben.

JOANNES SARTORIVS. *Adag. Chiliade. I. pag. 54.*

TEN TOONE GHESTELT

D O O R

P. CORNELIVS HAZART.

Priester der Soc. IESV.

T'ANTWERPEN,
By Michiel Cnobbaert, by het Professien-huys der
Societeyt Jesu in S. Peeter, 1671.

MON
1700

DELL

DELL

DELL

DELL

DELL

DELL

DELL

DELL

DELL

3
VOOR-REDEN

TOT DEN
L E S E R.

De minde Leser. Op dit looyende jaer 1671. is mij
Deen seker Geulch schryfse behandicht/beresch upt
de driet-perffe ghekomen met desen tijtel: Vriende-
lijke saemen-spraeck tusschen een bode, ende drie Breda-
naers &c. van de misse en van 't H. Avontmael, ghedruckt
tot Breda by Joannes Evermans, boeck-verkooper woo-
nende by 't Kasteel. Doch soo den autheur sich ghe-
schaemt heeft sijnen naem kenbaer te maerken/soo
en weet ick niet wat booz een man tek booz han-
den hier hebbe / ofte een onghestudeert ambachts-
man, ofte wel een Predikant.

Wijn nae duncken hest meer naer een ambachts-
man: Want dit boozsepe schryf is van 't selve atop
ende stel met twee andere/onlanck oock upt-ge-
gheben / het een ghenoeemt: Door kiste vande Trans-
substantiatie, het ander / Saemen-sprekinghe tusschen een
Jesuyt, ende bode, varende naer Antwerpen, beyde sonder
den naem vanden autheur: Ander waerheyt twee
lomppe/plomppe/ende voddighe stuyckens/geschre-
ven sonder verstant / sonder reden / sonder behen-
digheyt / sonder ozden / sonder eenighe forme van
argumenten, snder boegen datmen niet alleen met
de ooghen kan sien/maer oock met de handen kan
tasten / dat den autheur ergens een mechanisch
mensch moet gheweest zyn / ende sonder eenighe
studien.

Inden tek van hier soo-dantigh een mensch booz
de hant hebbe / soo berdent hy niet recht den naem
van eenen ezel, volgens het out spreek-woort des
Grieken: Den Ezel aen de Lier ofte de Harpe, dat is te
segghen / een plompaert die sich bemoeyt met de weten-
schappen of studien: Want / ghelijck eenen ezel de be-
quaemigheyt niet en heeft van de natuere / ende
oock

doek dooz de oeffeninge niet en kan hebben om op de harpe ofte Lyere te spelen: Alsoo en heeft een ambachts-man/ ofte een onghestudeert mensch de bequaemigheyt niet om sich te bemoeven met wetenschappen ofte dispyten / die sijn onghoefent verstant / ende ambacht verre te hoven gaen: Daerom heeft ons den h. Apostel gewaerschoont 1. Cor. 12. dat het niet allegaer Doctoozen of leeraers en sijn/ die in de Kercke sijn: ende dien vanden vermaerden schilder / sepdē seer wel tot eenen schoen-maeker die sijn bonnis streck ober een konstigh stuck ende het selve misprees: Een schoen-maker, sepdē hy/ en moet sich niet anders bemoeven, als met het maken van schoenen.

Doch / by soo verre het een Predikant is die ich hier vooz hebbe/ende autheut is van het voozsepe boerke/ ghenoeit/ vriendelijcke samen sprake &c. wie sal my dit qualijck af-nemē/ indien ich hem noemden ezel spelende op d'harpe: Want het is wepnigge maenden gheleden / dat de Geusen van Breda, selt hunnen eygen Predikant met soo eenen creffijcken titel bereert hebben / als sy een ghedzucht openbladt in 't licht hebben ghegheben / daer verichden sijn-dichten op stonden / met dit op-schryf: Ezel op den preeck Roel, schrickelijcken ezel, yflijcken buideraer &c. Wie sal my dan van schelden ofte onbeschaemtheyt durben beschuldigen / als ich mijne eygen Partije neme ende hebbe tot Rechter?

¶ Zy dan dat ich hier een Predikant, 't zy een Ambachts-man vooz hebbe / die de voozsepe vriendelijcke samen-sprake ghedzucht heeft / (alhoewel dat ich meest gheloobe dat het een ambachts-man is) by sullen desen Ezel, eens hoozen spelen op d'harpe ofte lyere / ende van snaerken tot snaerken lertē hoe by dat instrument met syne plompe voozen toucheert.

EERSTE SNARE.

De eerste snaer/ die hy raecht/ is de misse.
 Dit is een snaer die geweldigh hoogh loopt:
 Want Augustinus lib. 17. de civit. Dei cap. 20 seght dat
 alle de oude Sacrificien in het sacrificie van 't A-
 scham Christi, volbrocht zijn: vervolgens is het sa-
 crificie der misse/ een sacrificie der sacrificien / dit
 is den hooghsten toon die men kan nemen: Hoe
 raecht nu onsen ezel dees snaer?

Het woordt misse, segt hy / luyt my wat misselyck
 in de oozen.

Daer en ben ick niet ober verwondert/ want u-
 we oozen selve sijn misselyck; hoe kan eenen ezel/ met
 sijne langhe ende misselycke oozen / soo eenen subtl-
 len ende hooghen toon batten? Doch laet ons eens
 hooren of ghy my eenighe reden kont geven waer-
 om dat u dit woordken misse, soo misselyck luydt?

Die mis-siet, segt hy/ siet qualijck; die mis hoort,
 hoort qualijck; die mis-doet, doet qualijck; die mis-
 gaet, gaet een verkeerden wegh/ ende soo hoort: en-
 de mislen in 't latin, seght men peccare, dat is / sondi-
 ghen of mis-doen.

Recht nu eens utwe misselycke oozen op/ soo lanck
 ende hoogh als ghe kont/ ende siet of ghe den toon
 batten kont die ick u gheben sal / want g' hebt
 hier leelijck ghemist ende u mis-gaen in 't raechen
 van dese snaere/ laet ons sien of ghe oock niet mis-
 hooren en sulr: Ick segghe dan dat het woordken
 misse, ghelijck ghy daer naer selve bekent / een La-
 tynsch woordt is/ komende van mitto missum, dat is/
 senden, of deur-senden, om dat in de misse / de offer-
 ande ende ghebeden tot Godt worden ghesonden ge-
 lijck Hugo de S. Vict seght lib. 1. de Sacram. als oock
 om dat men in de oude tijden/ de Catechument deur-
 font, als men het boornaemste deel van de misse bes-
 goft/ ghelijck Isidorus lib 6. Etymol. Rabanus lib. 1 cap. 32.
 ende andere getuyghen; ofte om beter te segghen/
 het is een Hebreusch woordken / komende van

Missach, 't welck te segghen is / eene vry-willige offer-
 ande, of sacrificie, ghelijck men kan sien *Deuter. 16* en-
 de by Philippus Melanchton *disp. de vocab. Missa*. Wat
 seght ghy nu? kont ghy desen toon met uwe mis-
 lycke oozen wel vatten? Hoort ghy wel dat missa
 in het latyn, ende missach in het Hebreeuwisch, heel an-
 ders luydt / als mis-sien, mis hooren, mis gaen, ende
 mis-doen in het Duytsch? wilt ghy noch boozder sijn
 hoe hottelijck dat g'u mis-grepen hebt in 't raken of
 te stellen van dese eerste snaere; alsoo booz-
 gaende / ghelijck ghy hier doet / soo souden de
 scakelen van eperen / leeders zijn / want dese wo-
 den in 't latijn / *scalae* ghenoemt / alsoo souden
 manden of korven, oock raeven zijn / want dese wo-
 den in 't latijn / *Corvi* ghenoemt / de muschen souden
 vliegghen zijn / want dese worden *mulex* ghenoemt in
 't latijn: Noch meer / soo doende / ick wille u booz-
 de ooghe bewyisen datghe noch een meerder mon-
 stier zyt als eenen ezels: Ick sal segghen dat uwe lip-
 pen twee leepende oogen zijn / want dese noemt men
 Lippi in 't latijn / en dat uwen mont eenen berg is /
 want mons is berg te segghen in het latijn / en dat
 hepde uwe ooren, soo groot als een heel land zijn /
 want landen, worden in 't latijn / *Ora* ghenoemt:
 Ick sal seggen dat uw' heel hooft / een caput is /
 want caput is te segghen een hooft, en ten lesten dat
 uwe armen, pycken / ende vier-roers zijn / want dit
 sijn arma by de latijnen; wat dunckt u? siet ghy nu
 wel wat ongherijmtheden en monsters daer booz-
 den dagh komen als men wils spelen met woopsel/
 ghelijck ghy hier soo hottelijck speelt op dese woop-
 delkens missa, en missen?

II. SNAERE.

De tweede snaer / die dit aerdighe hier raecht / is
 van de veranderinge des broods in 't lichaem
 Christi.

Hoe kan / bzaeght hy / set veranderen in eene
 saecke die alreede is? onsen Heere Christus sat im-
 mers aen de tafel met sijn lichaem / hoe konde dan
 het broodt daer in veranderen?

Hier verdient ghy immers by uwe ooren geroe-
 ken te worden / ghelijck de sangh-meesters somtijde
 len doen aen hunne leer-kinderen wanneer dat se
 missen: meynt ghy dan dat set niet veranderen en
 kan in eene saecke die alreede is? hoe verandert dan
 het hout in het byer / ofte / de spijse die ghy eede / in
 uw' lichaem? als ghe het byer steeckt in het hout /
 ofte de spijse in uw' lichaem / is daer niet saemen
 byer ende hont / samen spijse / ende uw' lichaem?
 wordt dan het hout / ende spijse / die alreede waren /
 niet verandert in byer / ende in uw' lichaem? wat
 raest ghy dan hier / als of set niet verandert kost
 worden in eene saecke die alreede is? doch / alhoewel
 men dit daghelijck siet booz de ooghe / soo ist noch
 tans verre hoven uw' verstant / ende daerom ist te
 vergeefs dat ich u boozder leere hoe ghy dese snare
 moet raken: Denckt alleen dat het hout / is ghelijck
 het broodt / in de misse / ende dat het byer / is ghelijck
 het lichaem Christi; eygent dit nu toe aen mijne ge-
 lijkenisse: Waer upt het ghene dat ghy versont
 daer-naer seght / sie ich klaer / dat ghy een eken-
 berdt booz uw' hoost hebt. Den Apostel / seght ghy /
 segt dat Christus upt eene vrouwe / dat is / upt den
 blesche ende bloede van de maghet Maria ghewor-
 den is Gal. 4. 4. dat en is immers niet upt broodt.

Daer seght ghy de waerheyt: eben-wel ghy blijft
 etne oor-leeuw: Wat raecht de mensch-worlinghe
 Christi de veranderinghe des broods in sijn lichaem?
 Ich en begheere u niet te roonen dat uwe conse-
 quente niet meer en bestaet als dese: Godt is in
 den

den hemel/ ergo den stock staet inde schouw: want
 Ick ben wel versekerd dat ghe niet en weet wat dat
 consequentie is: Ick bidde u / en redent soo niet
 booz de ghene die maect een letterken vande Philo-
 sophie en verstaen / want sy souden u niet luyder
 kele uytlachen/ segghende / volgens hun spreke
 woort: mynen vrient / ghy en zijdt de brugghe van
 de ezels noch niet gepasseert. In 't hoort dan / en sou-
 der beel met u t'argueren / antwoort my: aenge-
 sien dat de substantie des broots alle dage natu-
 rlijker wijse verandert in de substantie vande
 haems t'welck te boze geworden was upt het bleesch
 ende bloedt van uwe ouders / waerom dat u
 broodt in de Messe / op een verhebbender wyse / niet
 en kan veranderen in t'lichaem Christi, alhoewel
 het te bozen ghevoorden is upt het bleesch ende
 bloedt van Maria? Ick vreesse dat dit altemael booz
 u beel te hoogh sal sijn: Ick en kan 't niet ghebet-
 ren / sijt gy redom om op de harpe te spelen leet
 spinnen / ende siet of ghy niet haspelen in dit klav-
 ren eynde sult blinden: Laet ons nu hooren wat
 uwe derde snaere sal klincken.

III. SNAERE.

Ick wilde wel weten / seght ghy / of Christus
 Icken een peder van sijne discipelen sijn ghebet
 lichaem gaf.

Waerom twyffelt ghy daer aen / of sijt ghy mis-
 schien besmeert met de kerterije der Caphariseen,
 de welke Ioan: 6. (ghelijck Augustinus op versche-
 den plaetsen seer wel bemerckt) meynen dat Chri-
 stus sijn bleesch met stucken en brocken sou wy-
 deplen?

Ghy braeght boorder / of dat lichaem op dien
 nacht booz de doodi Christi oock al ghekruyst waer?

Ick antwoorde dat neen.

Nochtans seyde Christus, seght ghy / dat is mijn lie-
 haem dat voor u ghebroken wort. I. Cor: 11. 24.

Dier sijt ghe verre buyten den toon / uwe snaere

9
is machtich ontfelt: wilt gy den oprecht toon hebben? Hier uwen Dordrechtchen Bybel in / eerst *Matth. 26.* 28 daer Christus segt: Dit is mijn Bloet des nieuwen testaments 't welck voor vele vergoten wort: Siet nu hoe uwen Bybel dit verstaet *Num. 32.* te weten / 't welck korts hierna sal uytghehort worden: Siet nu *Lucas 22. 19.* hier segt Christus: Dit is mijn lichaem 't welck voor u ghegeven wort. Hoe verstaet uwen Bybel dit? hy segt *Num. 20.* dat dit moet verstaen worden van het overgeven des Lichaems in de doot: Siet noch al boozder in 't selve Capittel van den H. Lucas *v. 20.* daer sult ghy Christus noch hoozen segghen: desen drinkt. beker is het nieuw testament in mijnen bloede. 't welck voor u vergoten wort, dat is / vergoten sal worden aen 't kruys, segt uwen Bybel. *Num. 25.* daer hebt ghy den rechten toon indien ghy hem batten kont / siet uwe snaere daernaer / ende dan sult ghy moeten segghen / dat / ghelijck Christus op alle dese boozgaende plaetsen (volghens de bemerckinghen van uwen eyghen Bybel) spreekt van het overghen sijn lichaems / ende vergieten sijn bloedis voorden toekomenden tijdt als hy sal hanghen aen 't kruys / dat oock alsoo Paulus als hy segt / dit is mijn lichaem 't welck voor u gebroken wort, spreekt van den toekomenden tijt / is dat lichaem door pijn / sinerten / ende de doot selve / sal ghebroken worden, aen 't kruys: Speelt nu op dese snaere soebel als 't u lust / al sijn uwe poeten noch eens so grof / sijt seker dat het wel klincken sal
Doch indien ghy niet de bemerckinghen van uwen Bybel niet en wilt te doen hebben / ende dese woorden / 't welck voor u ghegeven wort, 't welck voor u gebroken wort, 't welck voor u vergoten wort, wilt verstaen hebben vanden teghenwoordighen tijt / let da op die twee woordkens / VOOR V: Christus en segt niet 't welck AEN V ghegeven AEN V ghebroken / AEN V vergoten wort / maer hy segt VOOR V, ende dan voeght'er hy noch by *Matth 26. 28.* tot vergevinghe der sonden. Hoe sult ghy 't nu maeken? Ghy ghelooft dat Christus hzoodt ende wijn

wijn in substantie gaf op het leste abontmael/ ende
 het geene dat hy daer gaf/ gaf hy VOOR sine Apol-
 len, tot verghevinghe der sonden, indien ghy dan/ alle
 de boozgaende spreucke van Christus wilt herstaen
 hebben booz den teghenwoordighen tijdt/ soo moet
 ghy dan seggen dat in't abontmael selve het brood
 ende wijn in substantie gegeven en vergoten wiert
 tot vergevinge van onse sonden: Dat luyt te grof: want
 Paulus seght/ Hebr. 9. 22. Sonder uytstortinghe des bloets en
 gheschiet' rer gheene verghevinghe. Maer dit is weers
 om te gheleert booz u/ ick breefe dat ghy t' uer waer-
 ten en sult/ stelt dan liever dese derde snaere op den
 toon van uwen Bybel, ende dan sult ghy misseken
 konnen sien dat uwen toon valsch is ghetweest/ en
 de gheen goet accoozt en maecte met de Noten, die
 u de Synode van Dordrecht heeft boozgheset
 ghen.

IV. SNAERE.

Ist dat het brood/ seght ghy/ in t'lichaem Christi
 verandert wiert/ als hy seide: die is mijn lichaem
 soo moet dan Christus meer als een lichaem gehabt
 hebben/ of noch heeft/ naemelijck een/ dat uyt de
 maria ghebozen is/ daernaer ghekrust/ en dat nu in
 den Hemel is/ ende noch andere ontallijck die uyt
 broodt ghetworden sijn/ ende noch daeghelijck ver-
 andert worden op alle plaetsen daer de Masse ghe-
 daen wort.

Ick sie wel dat ghe noyt leeren en sult/ want
 hoe dat ick u meer leere/ hoe dat ghe meer achter-
 waerts gaet: Seght m'eens/ als ghe eenen spreke
 breekt in thien stucken / en dat ghe in elck stuc
 uw' aensicht siet/ hoe vele aensichten sijn daer nu
 meer als een/ want t'is uw' aensicht alleen dat ge-
 siet / maer ghy siet het selve aensicht in thien ver-
 scheyden stucken vanden ghebozen spreke: Doch
 klaerder. Als eenen Predikant staer op den preech-
 stoel/ ende hy exempel/ booz vser/ vss/ of vss die
 hondert dugsent menschen preecht/ hoe vele sijn
 men

men sijn daer? niet meer als eene / te weten / die
van den Predikant; maer die selve stemme is in de
ooren van vijff / ses / of hondert duysent menschen /
alsoo en heeft Christus maer een lichaem / maer dat
selve lichaem woxt op verscheyden plaetsen ghe-
selt; herstaet ghe dat wel: soo niet: soo bidt Godt
om verstant.

Maer ghy seght dat ghe geerne noch een woort
sout braghen: wat is het? braeght byp / want al
braeghende leert men / ende soo ick tot noch toe ge-
merck hebbe / gh' hebt het braghen wel van doen
om konstich op de harpe te spelen / want tot noch
toe en is uw' spel niet anders als Dens-schryppen
ghetweest.

Het lichaem Christi, braeght ghy / dat van den
Priester uyt hooft ghemaeckt woxt / komt dat
terstont in eenen ooghenblick uyt den hemel by
den Priester; ofte van waer komt het daer?

Ick sal n antwoerden ghelijck Christus aen de
overpriesters ende onderlinghen ghedaen heeft
Matth. 21. 25. Sy quaemen hem braeghen: door wat
macht doet ghy dese dinghen, ende wie heeft u dese mache
ghegeven? Christus seide: Ick sal u oock een woort
vragen, t' welck indien ghy 't my sult segghen, ick sal u
oock segghen door wat macht dat ick dese dinghen doe:
Den doop van Ioannes van waer was die uyt den hemel
of uyt de menschen? Ick braeghe u dan / wat seght
ghy van t'ghene daer staet Act. 23. v. 10. 11. Daer
staet dat Paulus was in de legher plaetse van de Ro-
meynen gheleypd / ende dat den volghenden nacht den
Heere by hem heeft ghestaen, ende aenghesproken: wat
seght ghy hier van? wie was desen Heere die by
Paulus stont? 't was dien den welcken tot hem sey-
de: Ghelijck ghy te Ierusalem van my betuyght hebt, alsoo
moet ghy oock te Roomen van my ghetuyghen: maer
dien van den welcken Paulus te Ierusalem hadde be-
tuyght / was Christus, ghelijck klaerlijck blijkt uyt
het heel boozgaende capittel / volghens oock de
bekentnisse van utwen Bybel in 't opschryft van 't
boozsepe capittel / soo was het van Christus die nes-
feng

feng Paulus stont : Seght my nu / van waer was
 Christus daer ghekomen : indien ghy seght nter den
 Hemel : ick meynde dat ghy leerde dat Christus soo
 vast sat aende rechte handt van sijnen Vader / dat
 hy upt den hemel nter en kost komen : hoe seght ghy
 dan nu dat hy upt den Hemel ghekomen is : In
 dien ghy seght / dat dit maet eenen droom was / ofte
 een visioen / ofte dat Paulus opghetrocken was nter
 sijne sinnen : waer staet dat ? daer en staet nter an
 ders als : Den Heere stont by hem, ofte (ghelijck int
 Griecksch woordken *παρεσβειν* medebzenght) by stont
 neffens hem, of neffens sijn zijde (siet hier over de dictio
 naria, en lexica) waer spreekt hier de schryftuere van
 eenen droom? of van een visioen? of van een vertrek
 kinghe der sinnen? mooght ghe dan by de schryftuere
 boegghen al war u in 't hooft valt? of meynt ghy dat
 dit een vertreckinghe der sinnen gheweest is / om dat
 dit op een ander tijdt aen Paulus gheschiet was? te
 contrarten als dit soo was / dan boeght'er de schryf
 tuere dit updruckelijck by / ghelijck men kan sien
 Act. 12. v. 17. ende 2. Cor. 12. 2. maer op de boep
 gaende plaetse en spreekt de schryftuere van ghe
 nen droom, noch van gheene vertreckinghe van sinnen,
 dan seght alleen dat Christus inde leggher-plaetse by
 Paulus, of neffens hem / of neffens sijn zijde stont, so
 spreekt se dan hier van wat anders als van eenen
 droom, of vertreckinghe van sinnen, (want dat soude by
 daer soo wel bygeboeght hebben als elders) so en
 kan dit anders nter wesen als dat Christus selve by
 neffens Paulus, ofte neffens sijn zijde stonde: seght my dan
 van waer Christus daer ghekomen was / ende ick sal
 u segghen van waer dat hy komt als her broodt in
 de Wisse verandert wort in sijn lichaem : Siet wel
 toe dat ghe daer niet by en blijft dat het eenen
 droom, ofte vertreckinghe van sinnen was / sonder een
 nigh bewijs / ofte wedeclegginghe van mijne rebbe
 nen / want alsoo doende / soude ick u moeten klop
 pen op uwe pooten / en seggen dat ge ofte een her
 nedelijck mensch / ofte / om beter te segghen / een on
 redelijck dier zijt. Cocheert me dan dese vrede
 maer

snare noch eens/ende siet of gy se beter kont doen
klncken/ende eenen beteren toon gheben/dan ghe
nughedaen hebt.

V. SNAERE.

Ghy seght dat het ghebroken broodt het gekrup-
ste lichaem Christi is dooz betekenisse / maer
niet dat het broodt in Christi lichaem verandert
wort.

Maer npt betwijst ghy dat :

Paulus leert/seght ghy/dat de steen-rotse/ die inde
woestijne water gaf/Christus was 1. Cor. 10. 4. volgt
daer npt/ bzaeght gy/ dat de steen-rotse in Christum
berandert wiert ?

Ich antwoorde / en segge dat dit niet en volght:
maer nwe snare luyt wederom valsch/ want 't is
beel te leegh/trecksse dā op/en stelt se wat honger/
en ghy sult bevinden dat se den rechten toon niet
en hadde: let'er wel op; Paulus seght: De steen-rotse was
Christus: maer hy gaet noch eenen toon hoogher/
ende seght te bozen/ dat dit eene gheestelijke steen rot-
se was/ dat is/ dat die steen-rotse alleen gheestelijker
wijse, oft dooz beteekeninghe alleen/Christus was/soo
en moghen wy dan niet segghen dat de steen-rotse
in Christum berandert wiert / want de schryftuere
seght met klaere woorden / contrarie: Toont my
nu waer dat de schryftuere met soo klaere woorden/
ende soo dupdelijck seght/dat het ghebroken broodt/
alleen gheestelijker wijse, ofte alleen door beteekeninghe
het lichaem Christi is: waer staet dat? kont ghy my
dit nergens toonen / soo en deucht uw' exempel
niet/ ende oversulckx gy speelt hier wederom vast
bupten den toon/ ende verre bupten de mate.

VI. SNAERE.

Ick hoorze/ seght ghy / dat den Priester dese mit-
kuleuse veranderinghe doet / niet dooz zyn ey-
ghen kracht / maer dooz de kracht Godts.

Wie twiffelt daer aen?

Soo doet dan de Priester / seght ghy / dooz dese
kracht meer als Godt dede doe hy hemel en aerde
schep.

Hoe volght dit? Want doet het den Priester/ niet
dooz zyn eyghen kracht, maer dooz de kracht Gods,
soo soude ghy dan moeren besupten / niet / dat den
Priester meer doet als Godt/ maer dat Godt selde/
meer doet als hy dede wanneer hy hemel en aerde
schep: Siet-ghe nu wel dat ghe op utw' spel niet
en leet: ende dat-ghe de harpe slaet ghelijck dat
lanck-boezigh dier / 't welck eertijds de Grieken, tot
spot van alle menschen / aen dit instrument sel-
den?

Dit blijckt soo klaer als den middagh uut het
ghene ghy terstont daernaer seght / te weten / als
Godt hemel en aerde schep / toen wierden moer
schepselen ghemaect / ende nu wort alle daghe van
den Priester Godt ghemaect / ende dien volghens
wort Godt gheschaepen dooz zyn eyghen almach-
tighepdt als het maer den Priester belteft.

Wat sal ick segghen? ghelijck eene Stimme /
Stimme blijft / al waert darsse staect in 't herte
van eenen Conck / alsoo blijft den ezal alijft (soo
hoer als een ezal / alwaert dat hy zyn leven lanch
bestredde in de studien / wat sal hy dan zyn als hy
de studien / oock selfs niet van verre gegroet heeft.
Wie heeft zyn leven bottenen slagh ghehoort als
dat Godt in de Messe ghemaect, ofte gheschape
wort: 't en is niet wonder / want 't is den slagh van
eenen ezal / die niet indaghtigh en is het ghene de
een wepnigh te bozen gesept heeft / te weten / dat
in de Messe yet verandert wort het ghene alreede was.
Wel hoe: weet dan dit aerdygh dier niet dat

15
pen niet anders en is / als het maeken van niet: of
te het maeken dat niet en was? hoe komt hy dan
nu segghen dat Godt in de *Wisse* gheschaepen wordt,
ist dat saeken dat'er in de *Wisse* eene veranderinge
gheschiedt van eenne saeke die alreede was?

VII. SNAERE.

Kont ghy in 't broode / vzaeght hy / wel eens-
ghe veranderinghe ghewaer worden: proeft/
voelt / smaect / siet ghy daer wel het anders als
brood?

Wp dunct dat ghe gram wort: want hier
brecht ghy dese snaere in stukken / ende bederft ut
heel instrument: sutfen ghy van my niet en wilt
leeren / gaet van hy den *H. Paulus* dien grooten lee-
raer van de *H. Kercke* / en vzaeght hem eens wat
het gheloof is: hy sal u antwoorden *Rabr. 11. 1.* Het
gheloof is een bewijs van saeken die men niet en siet.
Vzaeght nu van *nuwen Bijbel* wat dit te segghen is?
hy sal u antwoorden *Nums. 3.* dat het gheloof een be-
wijs is van dinghen die door onse natuerlijke sinnen niet
begrepen en worden, ofte die niet teghenwoordigh en
sijn voor onse ooghen: hoe wilt ghy dan ghesien ende
ghervoelt hebben het ghene datmen gelooben moete
is dit niet de heele snaere in stukken bzeken / ende
het godlijk ghelobbe te niere doen? hoe sult ghy nu
dese snaere konnen by een knoopen?

Ghy seght dat'er vele dinghen zyn diemen ghe-
looben moet al en siet men se niet met de ooghen
des lichaems / om datse gheestelick zyn ende on-
sichbaer / diemen eden-wel upt de reden / ofte upt
Gods woort verstaet.

Wel / goede man! Siet ghy dan niet / dat wy
hier op sullen segghen / dat wy upt Gods woort
verstaen dat Christi Lichaem onder de ghebaenten
van brood is / ofte dat het broodt in zyn lichaem
verandert wort? ober sulcx dat wy / volghens ut
epghen segghen / moeten gelooben dat het daer is /
al hoe-wel wy het selve niet en sien noch ghevoe-
len?

Deght

Seght ghy / dat wy dit nyt het woort Godes niet en kunnen verstaen? Siet ghy niet dat al utw' spel niet anders als brodders-werck is / en dat ghy naer al utw' schreeuwen / wederom moet keeren tot het beginsel van het disput / ofte / indien ghy latijn verstaet / dat dit niet anders en is als Perno principij, ghelyck de gheleerde spreken?

Ich bidde u / seght ghy noch boozder / indien ick seyde / wijfende op eenen boom. ofte steen / dat den Coninck van Brancryck / om dat Godt Machtigh is / sont ghy dat wel ghelooben

Och jae ick. niet alleen om dat Godt Machtigh is van steenen menschen te maeken / ghelyck staet *Matth. 3. 9.* maet naemelyck als ick verstaet sou zyn dat Godt dit gheopenbaert hadde; Want dan en soud' ick het niet alleen kunnen / maer oock moeten ghelooben / op dat ick de eeuwige werchepdr niet lenghenachtigh sou maeken / indien ick het niet en geloofde: Daerom hebt ghy den Roomghelinden, die ghy hier mede in het spel brenghen / op uwe valsche snaeren en slaeghen willen doen doen / als ghy hem doet segghen / dat hy dit niet en soude ghelooben / om dat hy daer gheen mensch te Coninck sou sien: Weynt ghy dan dat de Roomghelinde soo een ezels-gheloof hebben als ghy? ende datse reghel-recht teghen den H. Paulus, hun gheloof willen brenghen op de maete van hunne wendige sinen?

Komt hier / ghy grooten Docteur als ghy sijt: Soo wanneer den H. Gheest daelde over Christus in de ghedachte van eene duybe *Matth. 3. 16* Joannes die Christum gedoopt hadde / seyde daernaer *Joan. 1. 33.* dat hy den H. Gheest over Christus hadde sien daelen ghelyck eene duybe: Wat hebde Joannes ghesten? eene duybe: hoe kost hy dan ghelooben dat dit den H. Gheest was? Ich ghelooben indien ghy hy hem hadt ghestaen / ghy sont hem buyten twijffel gheseydt hebben: Komt ghy den H. Gheest wel ghewaert worden? voelt / siet / tast / ofte voelt ghy daer yet anders als eene duybe?

Maer ghy bracght : Waerom seide Christus dan
 tot zijne discipelen / om hun te doen ghelooven dat
 hy 't was : Siet mijne handen , ende mijne voeten , want
 ick ben 't selve , tast my aen , ende siet *Luc. 24. 39.*

Wat dede hy om datse twijffelden of hy den sel-
 ven mensch was / die aen 't kruys was gestorben /
 daerom seide hy : Ick ben 't selve , ende tot een teeken
 van dien / tast mijne handen en hoeten / ende ghy
 Thoma , steekt uwe handt in mijne zijde / ende u-
 wen vingher in de wonden der naghelen / ende ghy
 sulst sien dat ick den selven ben / die gekruyst wier-
 der : Maer om te toonen dat dit gheloof seer onvol-
 maectt was / boeghd'er hy by : Saligh sijnde die niet
 ghesien en hebben , ende ghelooven : Op desen lesten roon
 sout ghy uwe snare moeten ghestelt hebben / ende
 daer op dan dit lieken ghespeelt : Christus seght datse
 saligh sijn die niet en sien ende ghelooven , & salighe papi-
 sten dan , die Christum niet en sien in de Misse , ende noch-
 tans ghelooven dat hy daer is ! **Wat luydt soet in de oor-
 ren : is 't niet waer?**

VIII. SNAERE.

Wel/seght ghy/soo moet dan Christus hebben
 een onsienslyck ofte gheestelyck lichaem.

Waerom toech?

Om dat de Rooms-ghesinde , seght ghy / leeren/
 dat Christus inde Misse op eene onsienslycke ofte gee-
 stelycke wyse is.

Ghy begint noch eens te brodden : moet daerom
 een lichaem in zyn selven onsienslyck ofte gheeste-
 lyck zyn / om dat het erghens op eene onsienslycke
 ende gheestelycke wyse is : **Wat seght ghy dan van
 't ghene daer staet *Luc. 4. 30.* als Christus door het mid-
 den der Joden passerende deurgick ? dat is / seght uwen
 Bijbel *Num. 30.* Hy hielt hunne ooghen door sijne godlike
 kracht datse hem niet en saghen : **Hy was daer mer'er
 daer reghenwoordigh / ende nochtans was hy on-
 sichtsbaer / want hy en wttert van huu niet ghesien.**
Wat seght ghy noch van 't ghene daer staet *Luc. 24***

31. De twee discipelen in Emaus, die met Christo sa-
 ten aen tafel / naer dat hunne ooghen waeren ghe-
 opent / hebben Christum ghekent ende ghesien / dar-
 en kont ghy niet loochenen / want de Schriftuere
 is klaar: Wat hadde Christus daer dooz een lichaem
 ghy sult my segghen / hy hadde een sietlijck li-
 chaem / seer wel: leest nu doozder wat Lucas seggt:
 Dat lichaem / seyt hy / quam wegh uyt haer ghesichte
 dat is uwen text / maer berkeerdelijck obergheset
 want ghelijck uwen eyghen Bijbel op den kant Nieuw.
 32. selve bekent / in den Griekischen text staet / dat
 Christus is onschijnbaer gheworden, soo moet het we-
 sen / dit is den echtighen text: Wat seggt ghy nu
 het Lichaem Christi dat in zijn selben sietlijck is / is
 onschijnbaer, dat is / onsietlijck gheworden / soo is het
 dan bodders-werck als ghy seggt / dat Christi Li-
 chaem sou moeten onsietlijck zijn / om dat het open-
 onsietlijke wijze in de Misse is: want heeft hy zijn
 sietlijck lichaem eens konnen onsietlijck maeken
 dooz de ooghen van de discipelen / waerom en kan
 hy dit niet meer doen in de Misse: bekent ghy nu
 dat hy 't kan doen? so en deught dan uw besuy-
 niet een bodde / als ghy seggt dat het Lichaem Chri-
 sti sou moeten onsietlijck zijn / om dat het op een
 onsietlijke wijze in de Mis teghenwoordigh is.
 Wat nu raecht dat dit Lichaem sou moeten ge-
 stelijck zijn / om op een geestelijke wijze in de Mis-
 se te zijn / wie twijfelt daer aen? wat meent ghy
 dan dat Christus nu een Lichaem heeft / gheseyt
 hy hier hadde op de werelde: dat Paulus dit eens
 hoorde / hy soude u wel anders op ulve poeten
 staen / als ick hebbe ghedaen: wel hoe? soude hy
 segghen: Meent ghy dan dat ick een leugner
 naer ben? heb ick niet expresselijck dooz het inghe-
 ven banden h. Gheest 1. Cor. 15. 44. gheseyt: Daer is
 een natuerlijck lichaem, ende daer is een geestelijck Li-
 chaem: daer wort een natuerlijck lichaem ghezaeyt ende en
 geestelijck Lichaem seld'er verrijsen, ofte op gheweck wor-
 den. Wat souden ulve groote Deus-wijse want
 Dordrechtse Synode segghen / indense u segghen
 twijf-

twijffelen of Christus een geestelijck Lichaem heeft/
 daer se wel uydruckelijck seggen in hunne bemerck-
 kinge Num. 35. Het ghene dat hier een natuerlijck Lichaem
 is, sal hier naemaels een gheestelijck Lichaem sijn: ick weet
 wel dat uwe oozelanch genoech zyn om dit te hoo-
 ren / maer ick en weet niet of uw' verstant scherp
 ghenoech is om dit te verstaen. Dwe meesters van
 de Dordrechtse Synode sullen 't u wat breeder
 verclaeren: Een gheestelijck Lichaem / segghen sy /
 in hunne bemerckingen Num 29, 30, en 32. sal wel het
 selve in Wesen zyn met het natuerlijck Lichaem /
 maer het sal andere hoedanigheden hebben. 1. Het
 sal schoon ende blinkende zyn / ghelijck de sterren
 en sonne. 2. Het sal alle verderflijckheyt teghen-
 staen. 3. Het sal sich krachtelijck ende haestelijck
 konnen bewegen soo als den mensch sal begeeren:
 boeght' t nu by dat het sich sal konnen onschijnbaer
 ende onsenlijck maeken als 't hem belieben sal / ge-
 lijck wy daerelijck upt de Schrifteuere ghesien heb-
 ben: hoorz- ghe / ende verstaet- ghe dit wel / sooda-
 nigh sullen de lichaemen zyn als se sullen opghe-
 staen zyn / ofte verresen; Maer 't Lichaem Christi
 is mer' er daer opghestaen ende verresen / soo is dan
 het Lichaem Christi, mer' er daer soodanigh een gee-
 stelijck Lichaem, waerom schreeuw' ghy dan tegen
 de Rooms ghesinde als se leeren dat Christi Lichaem /
 op eene onsenlijcke ende geestelijcke wijze tegenwooz-
 digh is in de Messe

Doch plomper ist het ghene dat ghy daernaer
 seght / te weten: Ick meynde dat' er alleenlyck ee-
 ne veranderinghe gheschiedde van 't broodt in het
 Lichaem / ende nu hoorz ick / dat' er oock veran-
 deringhe gheschiedt in 't Lichaem selve / want het
 wort van een sientlijck Lichaem / een gheestelijck /
 welke veranderinghe niet wonderlycker en is als
 de eerste.

Wel / wat is dit te segghen? Wie heeft u gheleert
 dat het Lichaem Christi in een geestelijck Lichaem
 veranderden moer? wilt ghy dat wy't als Paulus
 zyn / ende uwe meesters van Dordrecht, die niet

druckelijck seggen dat de ghene die sullen berzjien
een gheestelijck Lichaem sullen hebben / verbolghende
dat Christus nu met'er daer soo een Lichaem heeft
Wat raest ghy dan dat het Lichaem Christi in een
gheestelijck Lichaem verandert / daer het met'er daer
gheestelijck is? ofte wel en gheloost ghy niet dat
Christi Lichaem opghestaen ende verresen is?

Maer wat is dit booz een krabben en schabben
van swarten / als ghy braeght: Is dat Lichaem
welck op eene onsenlijcke ende gheestelijcke wijse
in de Misse is / al 't selve / dat op de werelt was
dat ghekrupst ende ghestozben is? kan een onsen-
lijck of gheestelijck Lichaem wel ghekrupst wop-
den?

Wie hoorde opt bottenen slaghe? wie en sal zijne
oozen niet stoppen booz soo rene onberstandighe
braeghe? dat uwe meesters van Dordrecht noch les-
den / hoe soudense u die langhe oozen reken / om
dat ghe soo bottelijck speelt? O ghy dom menschen
souden sy seggen / wilt ghy u bemoeven met schyn-
ben / en weet ghy noeh niet dat Christus, als hy hier
op de werelt noch was / ende ghekrupst wiert / een
natuerlijck Lichaem hadde het welck kost ghe-
krupst worden en sterben? maer naer dat hy ver-
resen is / heeft hy een gheestelijck Lichaem, 't welck
niet ghekrupst en kan worden noch sterben.

Het botste van al utu' pens-schappen op dese
suacere / is / als ghy seght: Waert saeken dat Chri-
stus met zijn Lichaem ergens kost onsenlijck zyn
waerom brenghet dan den Enghel tot bewijs / dat
Christus niet en was in het graf om dat hy niet ge-
sien en wiert?

Hier laet ick alle scherpsste verstanden van de ghe-
le werelt ober sweeten / en speculeren soo lanc
als 't hun beliest / noch en sullen sy allegars saeken
niet genoechsamen zyn om dit te beantwoorden. Is
het dan soo bondigh ende subtil? neen 't: maer om
dat het niet meer en sluyt als een sanghe op een
bercken / ende niet meer en past op de matete als
een ezal doet op een spere.

Wat staet dat gheschreven dat den Enghel tot
bewijs brocht dat Christus verresen zijnde / in 't graf
niet en was om dat hy daer niet ghesien en wiert: Ghy
seght dat het staet *Matt. 28. 6.*

Dat is immers nu niet op de haerpe ghespeelt/
maer op de sluyte: Want den Enghel heeft gheseyt
Matt. 28. Hy is verresen, hy en is hier niet, komt, ende siet
de plaets daer den Heere gheleghen heeft.

De vrouwen / seght ghy / hadden wel kunnen
segghen / Christus mach in 't graf zyn op eene on-
sienlijke maniere:

Wat meynt ghy dan dat die vrouwkens soo
seerp van verstant waeren als ghy of dat den En-
ghel soo hot was / dat hy een haer seyde / Siet, of
Christus hier is / waert saeken dat hy daer onsenlijck
hadde gheveest: hoe kosten sy sien her ghene onsen-
lijck was: Anne is ick geloobe dat die vrouwkens
wel soo verresen de waeren / dat soo wanneer den
Enghel haer gheboodt te sien, dat se niet en kosten
denken dat Christus daer onsenlijck was.

Het een woort gheseyt: Christus en was in het
graf noch sienlijck noch onsenlijck, en daerom seyde
den Enghel absolutejck: Hy en is hier niet, ende hy
en brocht tot gheen bewijs / dat Christus in 't graf
niet en was / om dat hy daer niet ghesien en wiert, maer
hy toonde dat hy verresen was / om dat hy absolu-
telick noch op d'ene / noch d'ander maniere in 't
graf niet en was.

IX. SNAERE.

Ghy vraecht of het niet en strijt met onse natue-
re dat den eenen mensch den anderen eet met
den monde des lichaems?

Ich antwoorde sac / ende neen: Het strijt teghen
natuere dat de menschen malkanderen eten op ee-
ne sichtbaere maniere / ghelijck de wilde menschen
in Indien doen / dat is waer: Het strijdt teghen na-
tuere als men dit doet op soo eene maniere ghelijck
top het Lichaem Christi ontfanghen / dat en is niet
waer.

Maer ghy gaet al boozt / ende seght: De Geusen segghen / dat sulckx gheschiedt met den gheestelijken mont des gheloofs.

Wel? of de Geusen seiden / dat ghy een ezel zijt / soudt er darrom ghelooven?

Gae / seght gy / sy bewijfen 't uyt de Schrifture.

Lact ons dat eens hoorzen.

Christus si ght Ioan 6. v. 35. Die in my ghelooft, en sal nimmermeer dorsten:

Maer hy seght noek in 't selve Capittel: Die mijn vleesch eedt, ende mijn bloedt drinkt, heeft het ewigh leven, want mijn vleesch is waerlijck spijs: Wat wilt ghy dan dat wy dit vleesch eten sonder ghelooft, in derwaerts henen gaen om die spijs te eten gheelijck eenen hoop bersten? waerom neemt ghy het een op / ende laet het ander vaeren? waerom spreekt ghy alleen van het ghelooft, ende niet van het Vleesch Christi te eten, ende sijn Bloedt te drinken, daer Christus het leste soo wel heeft gheseyt als het eerste: daer siet ghy wederom dat ge den volken ende oprechten toon van dese snait niet en doet. Wat hebben de Geusen noch al boozt bewijfen?

In 't selve Capittel / seght ghy / v. 63. seght Christus: Het Vleesch en is niet nut.

Maer hy en seght niet: MYN Vleesch en is niet nut. Wat noch al?

Christus seght oock: De woorden die ick tot u spreke sijn gheest ende leven.

Maer hier uyt en volghet niet dat wy sijn lichaem moeten eten alleen met den gheestelijken mont des gheloofs: Want sijnne woorden konnen wel gheestelijck ende lebendigh sijn / ende roechen op kan men sijn lichaem oock met den mont eten. Wat hebt ghy noch al?

Augustinus, seght ghy / seyt: Ghelooft, ende ghy hebt ghe eten.

Maer den selven Augustinus seght oock lib. 1. adv. Iulian. cap. 9. Wy eten met den monde onsen lichaem Iesus Christus. Doeght nu dese twee spreken van Augustinus te samen / dan sult gy het bejde hebben.

te toeten ghelooven/en met den mondt eten, samen sult
ghy oock sien dat de woorden Christi wel kunnen
gheestelijck sijn booz soo veel als hy ons dit gheloof
heeft gheleert/ ende datmen nochtans sijn lichaem
ontfanght met den mondt booz soo veel als hy te
vozen gheseydt hadde / dat sijn vleesch waerlyck
spijse is/ en dat wy dat vleesch moete eren. Doeght
segghe ick / dese twee dinghen te samen / dan sal
uwe snaere ghestelt sijn op haeren toon / ende een
ster soet gheluydt gheben ;

Ick bidde u/ vzaeght ghy / hoe kan een mensch
met zynen lichaemlycken mont / ofte in sijne maer-
ghe het geheel lichaem ende bloedt Christi i' seffens
ontfanghen ?

Kont ghy dat niet begrijpen? soo vzaeght dan
van Christus *Matth. 19. 24.* hoe dat eenen kemel, ofte den
kabel van een schip/ kan passeren door de oogh van een
naelde, ende leert van hem boozder/ ghelijck hy hier
op seght *Luc: 18. 27.* dat de dinghen die onmoghelijck
zija by de menschen, moghelijck by Godt zija.
Wat ghe wy niet en seght / daerom en ghe-
schiet het soo niet/ om dat het niet mogelijck is:
want ghy en vzaeght niet of het gheschiedt niet er
daer/maer ghy vzaeght Hoe het gheschieden kan; hier
op heb ick u nu getoont dat dit eene plompe vzaeg-
is: want is het moghelijck by Godt dat eenen ke-
mel ofte scheeps- kabel passere door de oogh van
een naelde/ waerom en is by Godt oock niet mo-
ghelijck dat het heel lichaem Christi, van den men-
sche ontfangen worde met de lichaemlycken mont?
Is'er dan meer proportie tusschen eenen kemel en-
de de oogh van een naelde / als'er is tusschen het
heel lichaem Christi / ende den mont? staet nu eens
op uwe harpe/ ende siet of dit niet wel klincken en
sal: ghy hadt uwe snaere ghestelt naer den toon
van die vleeschelijcke Capharnaiten, de welke *Ioan. 6.*
oock vzaeghden: Hoe kan desen sijn vleesch ons te eten
gheben? hoe kunnen dese dinghen gheschieden? stelt se
nu eens op den toon Christi, die hui antwoorde:
Sijt ghy daer in ontsicht? wat sult ghy dan segghen als ghe-
den lone des menschs sult ten hemel sien op klimmen? wat

is dit hoe komt sijne hemelbaert hier te propoofte
 feer wel: want ghelijck het onmoghelijck is aen
 de menschē datse met hun lichaem ten hemel waer
 opklommen / ende nochtang moghelijck by Gode /
 ghelijck het in Christo ghebraken heeft / alsoo schiet
 het onmoghelijck aen de Capharnaiten, dat Christus
 sijn lichaem sou gheben om t'eten / maer Christus
 toont dat dit by Gode soo moghelijck is / als dat
 het moghelijck was dat hy met dat selve lichaem
 sou opklommen ten hemel: daerom boeghder hy
 oock daetelijck by: mijne woorden sijn gheest ende le-
 ven, dat en was niet te segghen datse alleen gheche-
 lijker wijze moesten berstaen worden / maer dat sijn
 woorden krachtigh en werckende waeren / ghelijck
 dat slijcht nyt andere vericheyde schriftuer plaet-
 sen / naemelijck *Judic. 14. 6.* daer gheseyt wort dat
 den gheest des Heeren op Sampson viel, dat is / seggt
 utwen Bybel *Num. 13.* maecte hem sterck. *Item Exod.*
1. 20. den gheest des levens was in de raeders, dat is / seggt
 utwen Bybel op het 12. vers: *Num. 5.* de kracht Gods.
 En vraeght dan niet meer met de Capharnaiten hoe
 kan dit gheschieden? want heeft Christus niet sijn li-
 chaem konnen opklommen ten hemel / waerom
 en heeft hy sijn heel lichaem door de kracht van sijne
 woorden niet konnen gheben om te eten / oock niet
 den mont? En sprek dan niet meer soo horreljck:
 hoe kan dit sijn? hoe kan dit sijn? maer sprek nu eens
 als een goet meeter: Het kan wel sijn, het kan wel sijn.
 Want de woorden Christi sijn krachtigh en werckende, sy
 sijn vol gheest ende leven, sy kan oock met een woord al-
 leen eenen kemel doen passeren door de ooghe van een me-
 de. Als ghe op desen toon spelen wilt / dan sal die
 n gheerne van uwe langhe dooren verlossen / oite
 indien ghy t'even wel met den wilden sangh van
 de Capharnaiten wilt houden / liever als met de soete
 melodie van Christus, soo verdient gy dobbelē ezel-
 dooren te hebben / ghelijck eenen Midas die het bar-
 barisch ghesupt van den Godt Pan, meer achtte
 dan het liefstjck suaccen - spel van Apollo, oft
 Orpheus.

Ick sie wel ghy gaet noch al boort/ ende ghy en wilt u niet beteren: Want ghy vzaeght: hoe konnen soo vele duysenden van menschen / door de gantsche werelbt verstroyt/ te samen op eenen tijt/ eten een/ en het selve lichaem/ende dzincken een en het selve bloedt?

Dat sal ick u segghen / als ghy mi sult gheseyt hebben hoe dat Christus met vijf hropkens vijf duysent menschen heeft konnen spijlen / ende dat'er nochtans seben volle kozben noch oberbleven.

Dit ghy noch niet voldaen? wat hebt ghy noch al te vraghen op sijn Capharnaits?

Wel/ vzaeght ghy/ kan dan een mensch wesen op hondert plaetsen te ghelijck?

Wel/vzaeght ick/kan een/en de selve stemme van eenen predikant niet wesen in de oozen van hondert duysent menschen? 't ghene natuerlijck gheschiedt in de stemme/ waerom en kan dit niet gheschieden boven-natuerlijck in 't lichaem Christi? wat seght ghy noch al?

De Geulen, seght ghy / en twijffelen aen Godts almachtigheyt niet.

Wel waerom hebt ghy dan hiet soo geschreeven/ hoe kan dat gheschieden? hoe kan men het heel lichaem Christi eten met den mont? hoe kan dat lichaem te laemen wesen op hondert duyent plaetsen? hoe kan een menich door de kracht van vijf woorden het broodt veranderen in 't lichaem Christi, ende den wijn in sijn bloedt? is dit niet twijffelen aen de almacht gheydt Godts? ofte soo ghy daer aen niet en twijffelt/waerom vzaeght ghy dan hoe dit gheschieden kan? wat willen van de Geulen hebben?

Sy willen eerst bewesen hebben/ seght ghy/ dat dit den wille Godts is en dat het hem soo belieft.

't is nu wel tijdt om naer bewijfen te vzaegen als ghe het heel spel verbrodt hebt / stelt eerst mine swaeren ghelijck ick u nu ghelertt hebbe / en speelt op mijne maere/ ende op mijne Noten/ ghelijck ick/ ende mine eppen meesters van Dordrecht n dit hebben hoor gesonghen/ daer sult ghy meer bewijfen

sen binden als ghe kont draghen / en sien dat het den wille Godts is dat sulcks soude gheschieden.

Het ghene dat ghe nu boozder praet tegen de Luterische, sal tek de Lutheranen met u laten af-haspelen: Maer dit en kan ich niet laten passeren 't gene ghy seght in 't besuyt van uw' boddigh ende ylowp schijfse: want dat rieekt wat sterck naer Atheïstiche ofte godloosheyt.

X. SNAERE.

Souden wy malkanderen / seght ghy / niet konnen verstaen aengaende dese questie / alsoo / dat wy allegaer saemen quamen naer 't Nachtmael met eene waere boet-beerdigheyt / ende herouwen van sonden booz Godt / met een oprecht ghelooften in Jesum Christum, ende alsoo ghebyndeten met alle eenboudigheyt die sichtbare panden en zeghelen bande ghenade Godts die Christus in-gheest heeft / naemelijck bzoedt ende wijn / ende dat boozders jeder een in 't particulier hielt sijn geboeten aengaende de wijse ende maniere / hoe den Heere Jesus daer teghenwoozdigh is?

't is tijdt dat ghe deur gaet / 't spel is nyr: Want nu en sijn uwe snaeren niet alleen valsche ofte ghebroken / maer hier-mede staet ghy 't leffens uwe haerpe heel en gantsch in dypghen en stucken: Heere Papisten, Lutheranen, Geusen, allegaer op een Nachtmael komen: wat compost waer dit? wegh / wegh met sulcke godloosheyt: waer dit niet een schoon accoozt van musieke? Souden de Papisten daer komen om een stuck bzoedt te eten / ende een trenghe wijn daer op te setten / en daer-en-tusschen by hun selven geboeten ende ghelooften dat'er noch bzoedenach wijn meer en is? souden se daer komen sitten aen tafel met die / de welke ghelooften dat Christi lichaem soo herre van daer is / als de aerde is van den hemel / en ondertusschen by hun selven ghelooften dat Christi lichaem in substantie daer teghenwoozdigh is? of souden de Lutheranen by de Geusen

ende Papisten kommen / ende ondertuffchen gheloo-
 ven dat'er noch wijn ende broodt is / ende fac met
 het lichaem in substantie / daer de Papisten van con-
 trarie gheboelen zijn in het eerste / ende de Geul' d'
 in 't tweede? Souden de Geulen daer komen / die
 gheen van beyde en gheloooven / noch de wesentlike
 teghenwoordigheyt Christi, ghelijck de Papisten
 en Lutheranen, noch de veranderinghe des broodts
 in het lichaem / noch des wijns in het bloedt ghelijck
 de Papisten? Gorden Godt! wat grouwel van ghe-
 bepustheyt waer dit? en durft ghy soo eenen grou-
 wel booz' Godt / aen de menschen noch aen-precken?
 Doch zyt ghy buyl / gaet by al booz' in uwe buy-
 ligheyt / en siet wat daer van komen sal / te weren
 dat uw' eygen volck u sal houdē booz' godloos / ge-
 lijck het mer'er daer ober eenighe maenden ghe-
 seght is / als een sekeren Predikant dit selbe
 seide aen eene van sijne Bijbel susteren die helde
 naer de Catholyche religie narmelijck in 't stuck
 van het Nachmael: om haer dit uyt de gedachten
 te steken / en haer te houden in sijne gemeente / se-
 de / datse naer ghewoonte soude komen in 't nacht-
 mael / ende nochtans gheloooven dat de Papisten ghe-
 looben / 't welck niet recht desen persoon booz' soe
 een godloosheyt hiel / datse mer'er daer Papist is ge-
 worden en haere belijdenisse gedaen heeft hier bin-
 nen Antwerpen, en niet de gracie Godts noch in er
 sullen doen / ist dat de Geulen noch boozt gaen met
 daghelijck wat nieuws uyt te blinden / of het strijt
 teghen Godt ofte niet / alleen om haer volck te
 houden in haere ghemeente / ofte eenighe simpele
 Papisten, met soo eene grouwelijcke ghebepustheyt /
 het niet ober het hooft te trecken / en haere gemeen-
 te / ofe daghelijck van soo menighe nieuw' op ko-
 mende secten / groote af-brenke lijdt / in stant te
 houden: **Maer** Wee seght den Propheet *Isaias* 5. 20.
 aen de ghene die het quaer, goet heeten, die de duyfte nis-
 sen stellen tot licht, ende het bitter stellen tot soet Wee
 oock aen de ghene, seght den Propheet *Ezechiel* 13. 8.
 die sachte kuskens naeyen onder de elle-boghen, dat is /
 ghelijck

gelyck den Dordrechtschen Bijbel dit doch verstaet/
die streelen en vleyen, (als se niet anders en kunnen)
om sielen te jaghen, en die te dooden. V. 19.

Ick hebbe ghedaen / gyp mooght nu byp henen
gaen: onderruffchen hebt ghy het heel spel van de
Geusen, schandelijck ende leelijck verbrodt, ende aen-
ghesien dat ghe hier boben soo veel hebt gheraet
van voelen en proeven aengaende het broodt ende
wijn des Nachtsmaels / boelt ende proeft nu eens
of uwe ooren noch soo misselijck, ende niet langher
en zyn als te bozen. *Cast byp toe / g'en sult niet
missen, maer siet toe dat ghy u booztaen in andere
dinghen niet meer en*

M I S - G R Y P T

Noch en

M I S - S I E T

Noch en

M I S - S E Y T

Doch wilt ghy

M I S G A E N, ende M I S H O O R E N
ghelijck de Papisten doen, dan sult ghy een rede-
lijck mensch zyn. *Vaert wel.*

*Tot meerdere eere Godts ende van het
Alderh. SACRAMENT.*

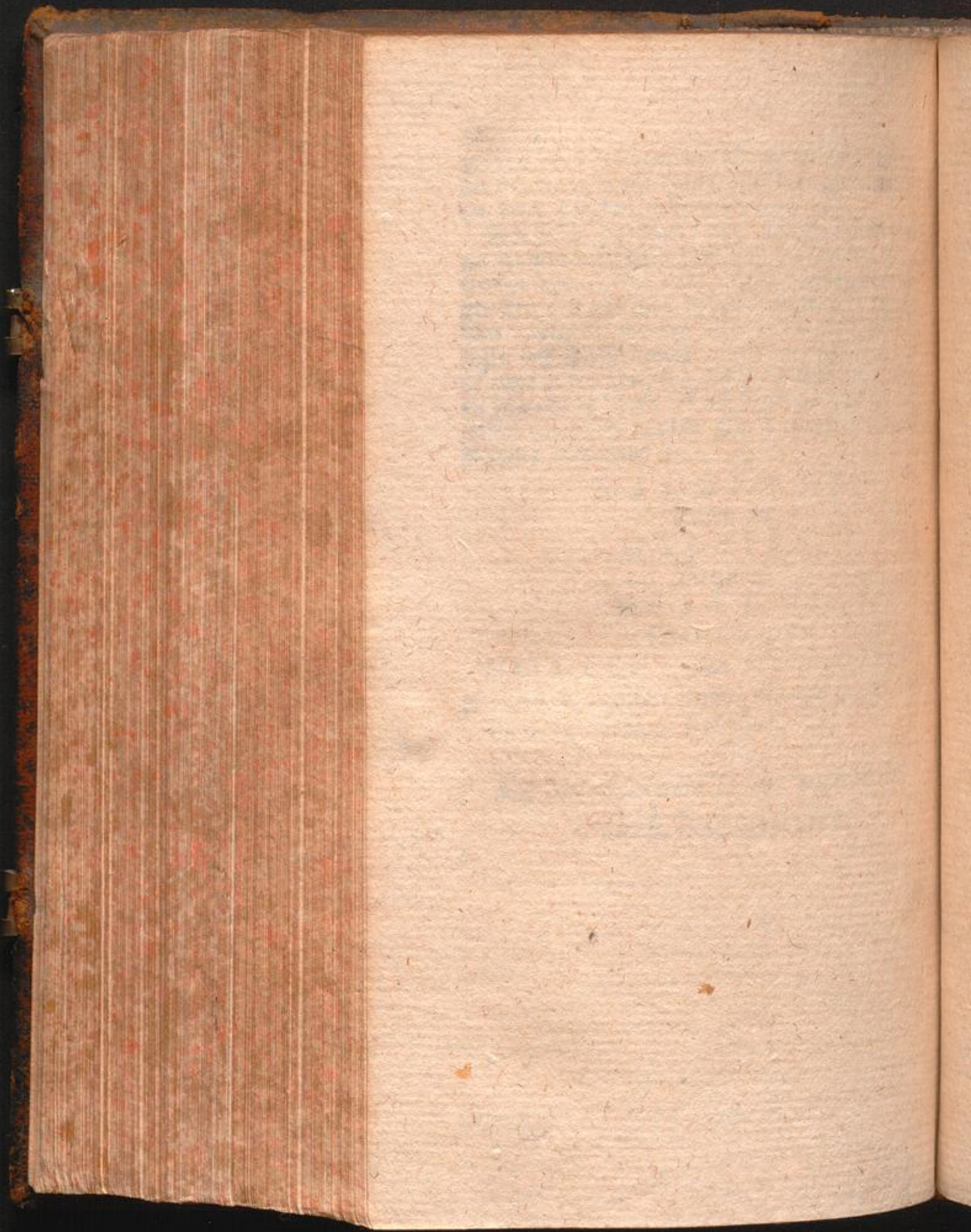

saet/
nen)
enen
in de
aan
raest
ende
eens
gher
niet
dere

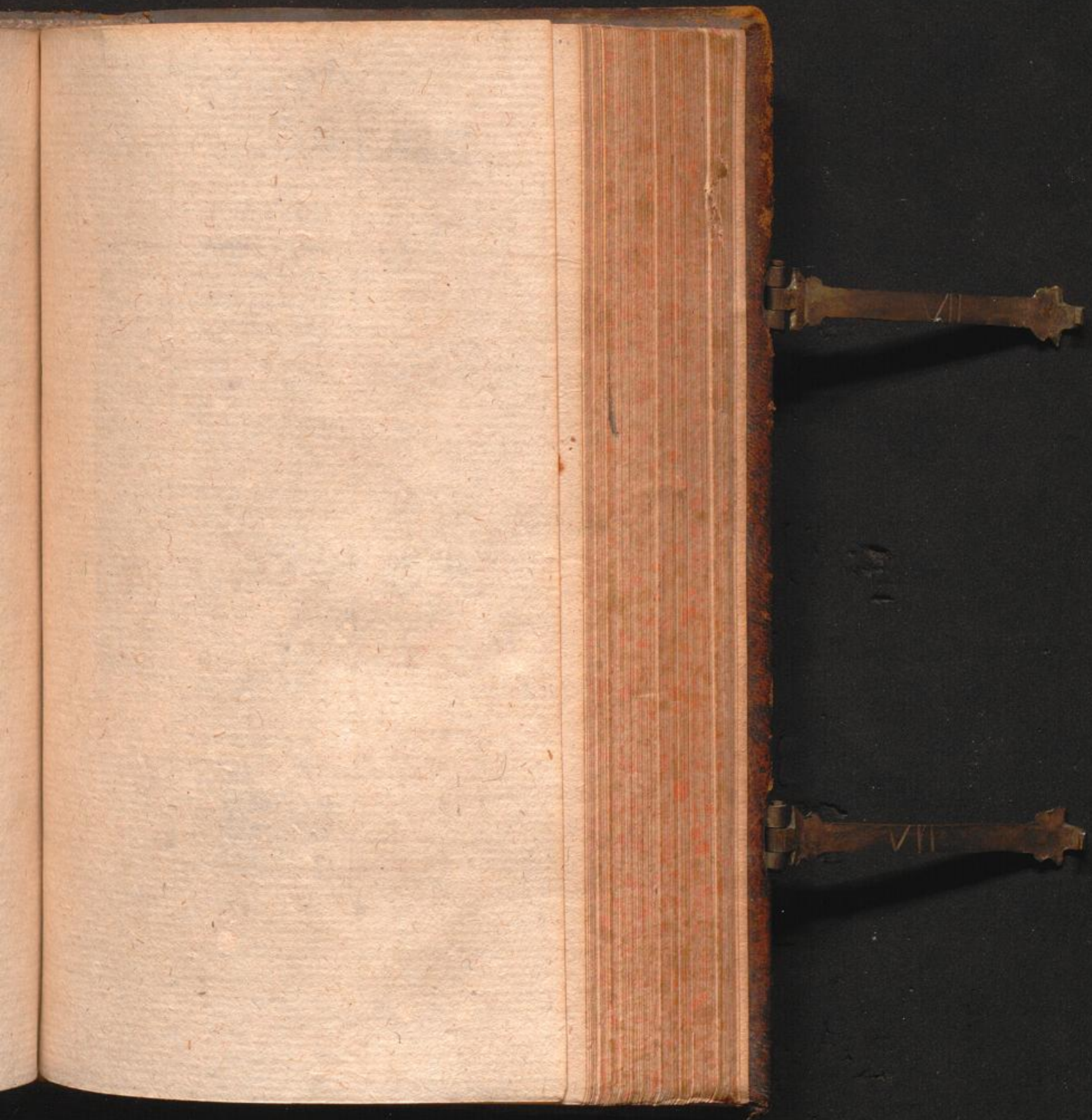
N
ede-

t

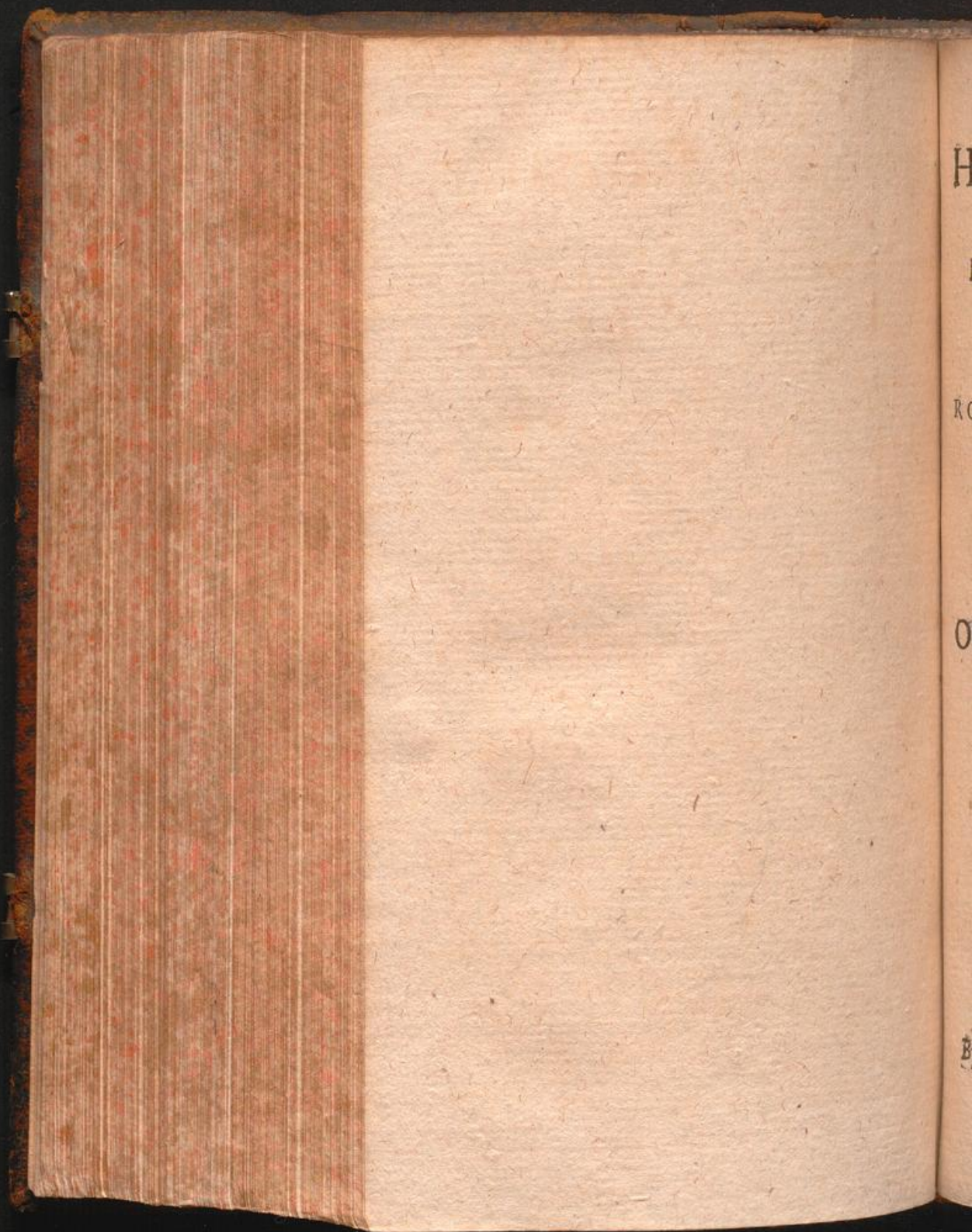

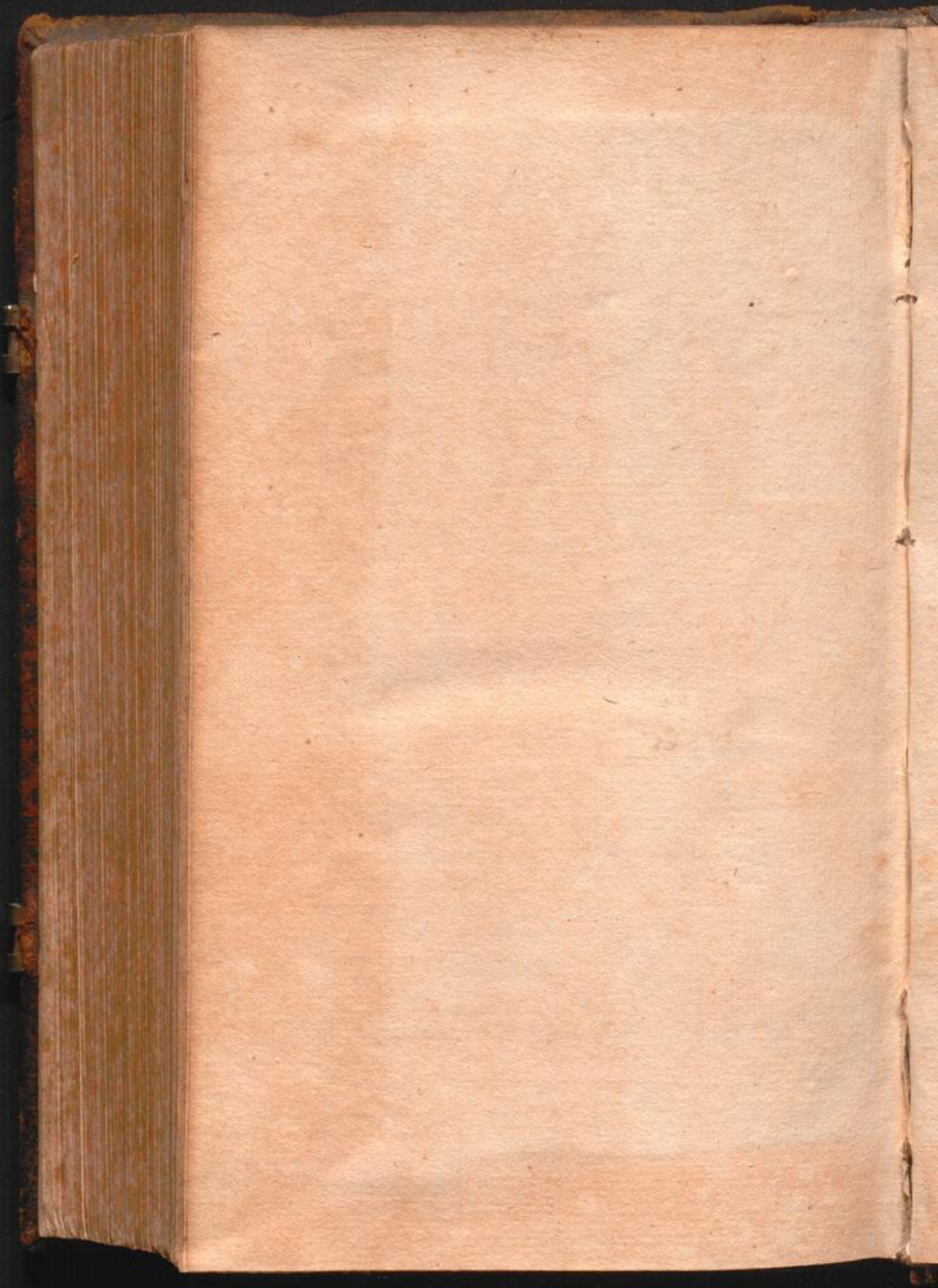

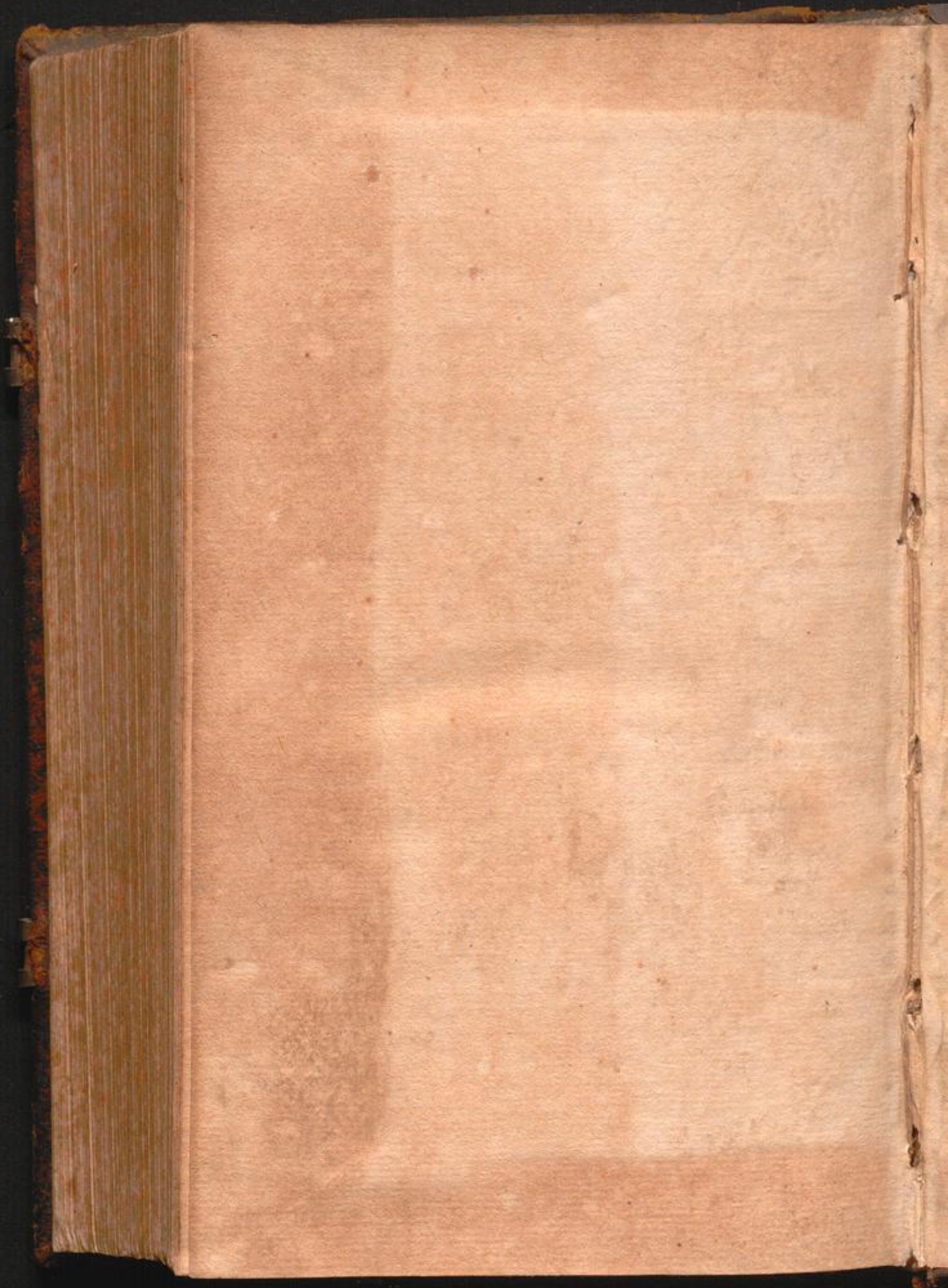

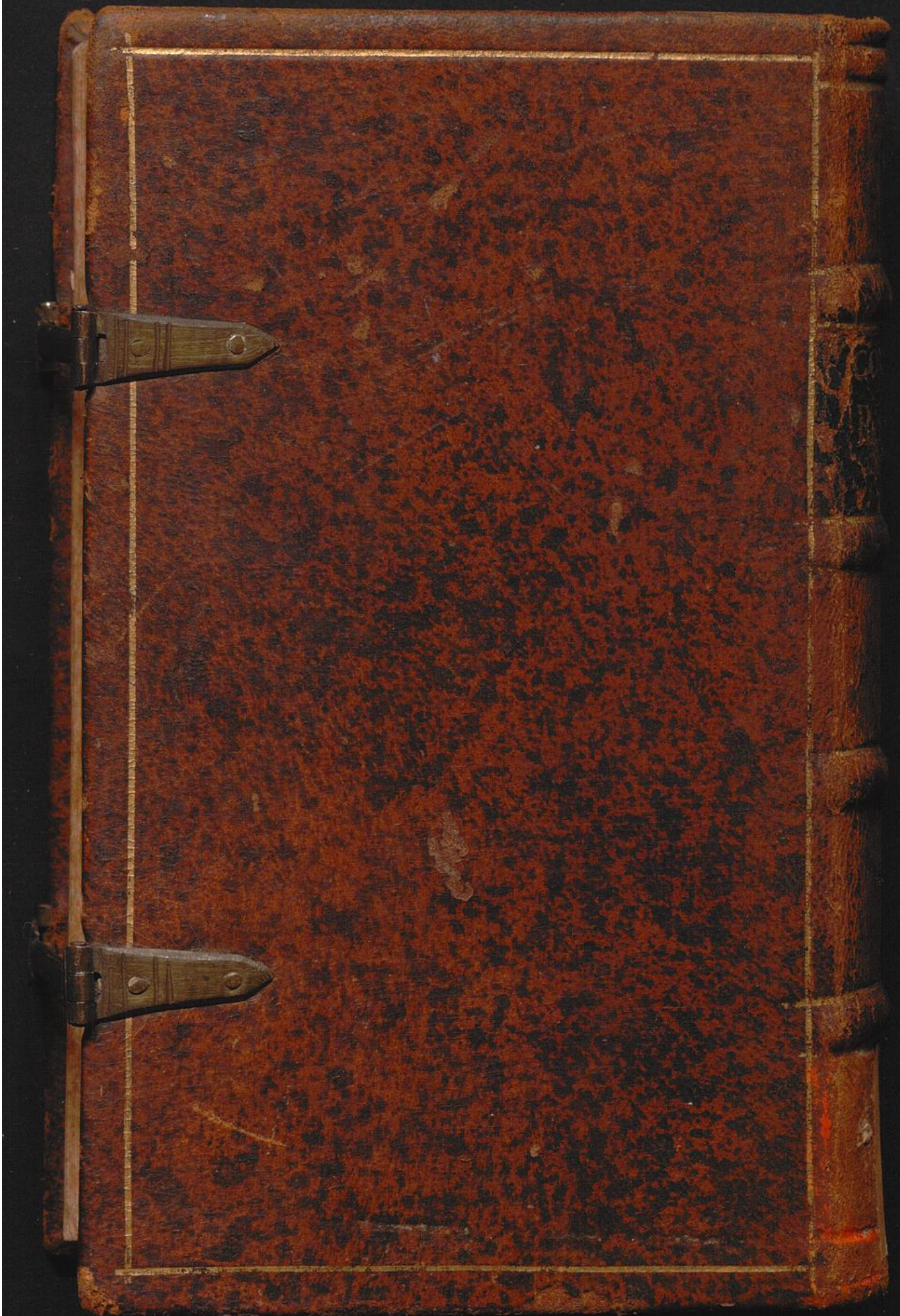

CONTRÖVER
P. HAZART
V. P. S. 3

Th
6191